Ο Ταρζάν μαζί μέ τούς πιθήκους, όπως έμφανίζεται στήν ταινία τού Χάντσον

Η έβδομη τέχνη

Ένας νέος Ταρζάν αλλιώτικος από τούς άλλους

Από τήν άγρια ζούγκλα στόν πύργο τής Σκοτίας

Αύτή ή ίστορία ζούγκλας, θά είναι πολύ διαφορετική από τίς προηγούμενες. Φυσικά, στόν καινούργιο Ταρζάν θά ύπάρχουν πάλι πίθηκοι καί χιμπαντζήδες, πύθωνες καί πάνθηρες, λεοπαρδάλεις καί λιοντάρια, όμως γιά πρώτη φορά ή ύπόθεση τού έργου θά μοιράζεται ανάμεσα στήν ίσημερινή Αφρική καί στήν Εδουαρδιανή Σκοτία.

Τό φίλμ πιλοτοφορείται «Γκρηστόουκ, ό θρύλος τού Ταρζάν, βασιλιά τών πιθήκων», σκηνοθέτης είναι ό Χιού Χάντσον, πού γύρισε τούς «Δρόμους τής φωτιάς» καί ήθοποιοί ό Ράλφ Ρίτσαρτσον (τελευτσίο του κινηματογραφική ταινία καί γι' αύτό αφιερωμένη στήν μνήμη του), ό Γιάν Χόλμ, ό Τζέιμς Φόξ, ό Μάικλ Χτέιδενπορτ, κι ακόμη δύο νέα πρόσωπα, ό γαλλικής καταγωγής Κρίστοφερ Λάμπερτ στόν ρόλο τού Ταρζάν καί ή Αντι Μάκ Ντάουελ, στόν ρόλο τής συντρόφου του Τζέιν.

Η ταινία αύτή τού Ταρζάν, θά είναι ή 44η πού γυρίζεται μέχρι τώρα στόν κινηματογράφο. Η ίστορία λέει ότι τό πρώτο φίλμ Ταρζάν γυρίστηκε γύρω στά 1900. Γιά τό φίλμ τού Χάντσον χρησιμοποιείται τό βασικό κείμενο τού Αντγκαρ Ράις Μπάροους «Ο Ταρζάν τών πιθήκων», πού κυκλοφόρησε τό 1912.

Καινούργια άποψη

Τό φίλμ, πού θά δούμε τόν χειμώνα, είναι κάτι καινούργια στό είδος, ένώ έχει τά βασικά χαρακτηριστικά τών ταινιών Ταρζάν. Ο Χάντσον δέν θέλησε νά περιοριστεί στήν περιπέτεια, όλλά νά δεί καί τήν άνθρώπινη πλευρά τού θέματος. Ετσι τό φίλμ άρχίζει μέ τήν άριστοκρατική γέννηση τού Ταρζάν από τόν λόρδο καί τήν λαίδη Κλαΐητον καί συνεχίζεται μέ ένα ταξίδι γονιών καί παιδιού στό Γκάμπον. Τό πλοίο τους ναυαγεί έξω από τίς άφρικανικές άκτές, οί γονείς πνίγονται καί ό γιός σώζεται από τήν πιθήκινα Κόλα, πού τόν μεγαλώνει

Γιά τό διδακτικό καί έπιστημονικό έργο του

Τιμητικός τόμος έκδόθηκε γιά τόν καθηγητή Καρατζά

Από συνεργάτες, φίλους καί από μαθητές του

Κυκλοφόρησε αύτές τίς μέρες ένας παλυσέλιδος τιμητικός τόμος, άφιερωμένος στόν άμότιμο καθηγητή τής Φιλοσοφικής σχολής τού πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Σταμάτη Καρατζά, καί φροντισμένος από φίλους, συνεργάτες καί μαθητές του.

Ο Στσμάτης Καρατζάς γεννήθηκε στήν Κύμη τό 1913, τέλειωσε τήν φιλοσοφική σχολή Αθηνών. Κατά τόν πόλεμο τού '40 ύπηρέτησε ώς έφεδρος άνθυπολοχαγός στό μέτωπο καί κατά τήν διάρκεια τής κατοχής όργανώθηκε οτήν εθνική άντίσταση. Επί είκοσι περίπου χρόνια, από τό 1945 ώς τό 1964, έζησε κι έργάστηκε στό έξωτερικό: μεταπτυχιακές σπουδές στό Παρίσι· λέκτορας, ύφηγητής καί καθηγητής τής νέας έλληνικής φιλολογίας στό Αμθούργο, καθηγητής στό Αίξ άν Προθένς. Τό 1964 εκλέχθηκε καθηγητής τής νέας έλληνικής φιλολογίας στό πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καί πήγε νά διδάξει στήν φιλοσοφική σχολή Ιωαννίνων πού είχε ίδρυθεί τήν ίδια χρονιά ώς παράρτημα τής έδώ φιλοσοφικής. Τό 1967 διώχθηκε από τήν χούντα γιά παρόβαση τού Α.Ν. 509 καί τό 1968 απολύθηκε. Τό 1969 έφυγε κρυφά γιά τή Γαλλία, γιατί τού είχε απαγορευθεί ή έξοδος από τή χώρα, καί έγινε καθηγητής στό Αίξ, όπου συνέχισε τό επιστημονικό καί διδακτικό του έργο, αναπτύσσοντας παράλληλα έντονη αντιδικτατορική δράση. Με τήν πτώση τής δικτατορίας ξανογύριασε στόν τόπο του καί στή θέση του οτό πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ενας σοβαρός, όμως, κλονισμός τής υγείας του τό 1975 τόν άνάγκασε νά στοματήσει πρόωρα τό διδακτικό του έργο καί τελικά νά παραιτηθεί.

Τό έργο καί τό ήθος

Γλωσσολόγος καί νεοελληνιστής ό Σταμάτης Καρατζάς, δίπλο στή μακρόχρονη διδακτική προσφορά του, έχει καί ένα μεγάλο καί ποικίλο δημοσιευμένο επιστημονικό έργο. Ας περιοριστούμε νά θυμίσουμε –από τό θιθλία του μόνο– τίς δύο διεθνούς κύρους έργασίες του γιά τίς νεοελληνικές διαλέκτους τής Κάτω Ιταλίας καί γιά τούς Τσάκωνες.

Ο καθηγητής Κορατζάς, μέ τήν θερμότητα τού χαρακτήρα καί τής ουμπεριφοράς πού τόν διέκρινε, δέθηκε μέ στενούς δεσμούς φιλίας καί έκτίμησης μέ τούς κατά καιρούς μαθητές καί συνεργάτες του. Ξεχωριστός όμως στάθηκε ό δεσμός του μέ τούς προδικτατορικούς φοιτητές του οτά Γιάννενα, οί όποίοι είχαν κοί τήν πρωτοθουλία τής έκδοσης τού τιμητικού αύτού τόμου. Αξίζει νά δούμε πώς όκιαγραφούν οί ίδιοι, προλογίζοντας τόν τόμο, τήν προσφορά άλλά καί τή στάση ζωής τού δασκάλου τους:

Ο τιμώμενος έπιστήμονας καί καθηγητής

«Οί φοιτητές τού καθηγητή Καρατζά τόν άγαπήσανε γιατί τούς θοήθησε νά ίδούν τήν πνευματική πορεία τού τόπου χωρίς παραμορφωτικούς φακούς, γιατί τούς θοήθησε νά γνωρίσουν τή ζωντανή πνευματική παράδοση καί τίς ρίζες, γιατί τούς δίδασκε πώς ή έπιστήμη δέν πρέπει νά είναι θλιθερή υπηρέτρια τών κρατούντων καί πώς ό έπιστήμονας πρέπει νά συνδυάζει κατάρτιση, ήθος καί άγωνιστική δημοκρατική συνείδηση, γιατί μέ τή διδασκαλία του φώτιζε τό παρελθόν καί σηματοδοτούσε τήν πορεία τού τόπου πρός τό μέλλον.

»Είχε τό χάρισμα τού δασκάλου πού ξέρει νά σαγηνεύει τό μαθητή, πού ξέρει νά δίνει στό μαθητή, νά απελευθερώνει καί νά πλάθη δημιουργικά τίς δυνατότητές του, πού ξέρει νά τού άνοίγει δρόμο στήν επιστήμη καί στή ζωή. Κατόρθωνε νά είναι πολύ οίκείος, νά είναι φίλος άλλά καί πολύ αύστηρός καί νά στηρίζει τό διδακτικό του έργο όχι στήν έξουσία κα τό φόθο τής έδρας άλλά στό επιστημονικό κύρος, τό σεθασμό καί τήν άγάπη. Είχε πάνω απ' όλα τήν τέχνη νά ξυπνάει καί νά καλλιεργεί τήν εύθύνη τών φοιτητών ταυ, νά τούς κεντρίζει καί νά μεταδίδει τό πάθος του γιά τήν προκοπή καί τήν πνευματική αναγέννηση τού τόπου, τό πάθος γιά τήν επιστήμη καί τή Ρωμιοσύνη».

Η δίωξη

Καί συνεχίζουν στό προλογικό τους κείμενο τού τόμου οί παλιοί φοιτητές τού Σταμάτη Καρατζά:

«Αύτό όμως τό διπλό του πάθος ήταν μιά διαρκής «πρόκληση» γιά κείνους πού χάλκευαν τά πνευματικά μας –καί όχι μόνο αύτά– δεσμά, μιά διαρκής πρόκληση γιά τούς επαγγελματίες τής εθνικοφροσύνης πού ζούσαν θυζαίνοντας από τήν πληγή τού έμφύλιου καί συντηρώντας τόν σκοταδισμό καί τήν άρνηση. Μόλις τούς δόθηκε ή εύκαιρία (απριλιανή χούντα τού '67) κίνησαν τήν διαδικασία δίωξής του γιά «άντεθνική δράση» καί τελικά τόν απέλυσαν στά πλαίσια τής γνωστής «εξυγίανσης» τών πανεπιστημίων απ' τούς επίδοξους εθνοσωτήρες. Καταφεύγοντας στήν Γαλλία συνέχισε τό επιστημονικό καί διδακτικό του έργο άλλά καί τόν άγώνα ενάντια στήν ξενοκίνητη δικτατορία, διαφωτίζοντας τή διεθνή κοινή γνώμη, θοηθώντας εξόριστους αγωνιστές καί ενισχύοντας αποφασιστικά τόν άγώνα τών αντιστασιακών οργανώσεων».

Στήν συνέχεια τό προλογικό ούτό κείμενο αναφέρετοι στό έργο τής μεταδικτατορικής εποχής, στά προθλήματα υγείας τού καθηγητή Καρατζά καί γράφει πώς από τή θέση τού όμότιμου καθηγητή συνέχισε τήν προσφορά του, μιά καί είχε συγκεντρώσει μέ μακρόχρονες αρχειακές έρευνες μέρος από τήν όλληλογραφία τών πρώτων δημοτικιστών. Τό υλικό αύτό τό μοίρασε σέ παλιούς συνεργάτες καί μαθητές του, πού μέ τήν συμπαρόσταση καί τήν συνεργασία τού καθηγητή, δουλεύουν σέ δύο πολυπρόσωπες ομάδες, μιά στή Θεσσαλονίκη καί μιά στά Γιάννενα, γιά τήν έκδοση αύτής τής αλληλογραφίσς, γεγονός πού δείχνει τό ήθος τού δασκάλου καί τό είδος τών δεσμών του μέ μαθητές καί συναδέλφους.

Οί συνεργάτες τού τόμου

Τό εύρος τών δεσμών αύτών καθρεφτίζεται μέ χαρακτηριστικό τρόπο στό μεγάλο φάσμα τών συνεργατών τού τόμου. Ας ταύς απαριθμήσουμε: ό άλησμόνητος Λίνος Πολίτης, οί Ζ. Ιριγκόιν, Ζ. Ιρχμερ, Ι. Κακριδής, Μ. Μανούσακας, Αγ. Τσοπανάκης καί οί Γ. Αλιοσνδράτος, Κρ. Ανεμούδη, Αρ. Βρέλλης, Γ. Δάλλας, Χ. Εϊντενέιερ, Α. Γκέμερτ, Γκ. Χένριχ, Χ. Καρδογλου, Μ. Καρπόζηλου, Ν. Κατσάνης, Ερ. Καψωμένος, Γ. Κεχαγιόγλου, Δ. Μαυρομάτης, Γ. Μότσιος, Β. Μότσιου, Ευ. Μπαλτά, Μ. Μώρου, Π. Νούτσος, Ν. Παναγιωτάκης, Απ. Παπαϊωάννου, Γ. Παπακώστας, Π. Πίστας, Γ. Σοθθίδης, Μ. Σεττάτος, Γρ. Σηφάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Κ. Στεργιόπουλος, Υθ. Ταραμπού, Δ. Τομαΐδης, Μ. Τριανταφυλλόπουλος καί Β. Βέλνερ.

Οσο γιά τή θεματική τών συνεργασιών τους άς σημειώσουμε, τελειώνοντας, ότι καλύπτει πλούσιο καί τούς δύο τομείς τών επιστημονικών ενδιαφερόντων τού τιμωμένου: καί τή γλωσσολογία καί τή νεοελληνική φιλολογια.

Σχολιάζοντας

Πεταμένα λεφτά καί άδικίες

Δέν έπεισε, θέθαια, κανέναν ή κυρία ύπουργός, απαντώντας στόν προκάτοχό της πού έδωσε ατράντα-χτα στοιχεία. Καί δέν έπεισε άκριθώς γιατί δέν έδωσε στοιχεία, άλλά απόψεις (είναι ζήτημα πολιτικής, είπε, γιά τά τί θεωρεί κανείς σημοντικό γιά τήν πρόοδο τών πολιτιστικών) κι όκόμη γιατί προσπάθησε νό πείσει γιά πράγματα (Εθνικό θέατρο καί Λυρική σκηνή) πού όλοι ξέρουν ότι πήγαν από τό κακό στό χειρότερο ούτά τά χρόνια, ένώ έκείνη μιλάει γιά έπιτυχίες. Αλλά πέρα όπό τίς απόψεις τής κ. Μερκούρη, πού πιθανόν κάποτε νά αναπτύξει στή θουλή, όπως τήν παρακαλούν, ύπόρχει μιά πραγματικότητα πού αποκαλύπτει ό κ. Ανδριανόπουλος μέ αριθμούς - πού δέν τούς διαψεύδει ή σημερινή ύπουργός. Κοί ή πραγμοτικότητο αύτή πού τήν ζούμε όλοι, επιθεβαιώνει όσα κατά καιρούς έχουμε γρόψει καί έχουμε σχολιόσει σ' αύτές τίς δυό οελίδες.

Ετσι μαθαίνουμε ότι ό πολιτιστικός σύλλογος «Γλαυκώπις Αθηνά» παίρνει κάθε χρόνο 2.700.000 δραχμές, ένώ αντίθετα κανένα λογοτεχνικό σωματείο δέν πήρε πάνω από 600.000! Ποιοί κύριοι αποτελούν τήν άγνωστή μας Αθηνά; Τά λογοτεχνικά σωματεία, θέθαια, περιλαμθάνουν όλα τά μεγάλα όνόματα τής πεζογραφίας καί τής ποίησής μας. Κι άκόμα μαθαίνουμε ότι ό προοδευτικός όμιλος Υμηττού πήρε 8.400.000, ένώ ξέρουμε ότι ή «Σκηνή», τό πολύ οξιόλογο συγκρότημα πού παρουσιάζει τούς «Αγροίκους», μόλις καί μετά θίας πήρε 1.500.000. Καί, φυσικά, ύπάρχει ένα όλόκληρα καμπολάι χαριστικών πράξεων γιά διάφορους μέτριους καί άλλους μετριότατους «καλλιτεχνικούς» όμίλους πού είσπράττουν έκατομμύρια (κάποιοι πρίν άρχίσουν νό ύπάρχουν) ένώ νέοι τών κωμοπόλεων κάνουν από τίς έφημερίδες έκκλήσεις γιά νά τούς δωρηθούν θιθλία καί νά σχηματίσουν τήν θιθλιοθήκη τής κοινότητας, πού τόσο τήν έχουν άνάγκη.

Μπορεί ή κυρία ύπουργός νά έχει απόψεις. Αλλά ή Ελλάδα έχει άνάγκες πολιτιστικές πού δέν τίς ικανοποιούν οί ... απόψεις. Μέ τά 225 έκατομμύρια πού διέθεσε ή κ. Μερκούρη μέ γνωμοδοτήσεις ή όχι, όπως ύποστηρίζει ό κ. Ανδριανόπουλος (στό δύο δημοσιεύματά του), πολλά θά μπορούσαν νά γίνουν, πολλά καί ούσιαστικά. Σ' έναν τόπο χωρίς ώδεία καί θιθλιοθήκες, μέ μόνο μιά σχολή καλών τεχνών μέχρι σήμερα καί καμιά κρατική σχολή κινηματογράφου, ή μοιρασιά πού γίνεται είναι απαράδεκτη.

Τούς θυμήθηκε

Πάντως, γιά τούς λογοτέχνες ή κ. Μερκούρη έχει τύψεις, τό δήλωσε ή ίδια. «Δυό χρόνια, λέει τώρα, στό ύπουργείο καί δέν έκανα τίποτε.» Θέθαια, τά χρόνια δέν είναι δύο είναι δυόμισι καί κάτι, άλλά δέν πειράζει. Εκείνο πού πειράζει είναι όχι μόνο ότι δέν έγινε τίποτε, άλλά τό ότι κι αύτά πού γίνονται ξεκαρφώνουν τά όσα καλά είχαν γίνει (έστω καί λίγα) κι ότι γίνονται κι άλλα στραθά. Ακόμη καί ή πρόσφατη δήλωσή της πώς πρέπει νά προθλη-

θέμοτος. Ετσι τό φίλμ άρχίζει μέ τήν άριστοκρατική γέννηση τού Ταρζάν άπό τόν Λόρδο καί τήν λαίδη Κλαΐητον καί συνεχίζεται μέ ένα ταξίδι γονιών καί παιδιού οτό Γκαμπον. Τό πλοίο τους ναυαγεί έξω άπό τίς άφρικανικές άκτές, οί γονείς πνίγονται καί ό γιός σώζεται άπό τήν πιθηκίνα Κόλο, πού τόν μεγαλώνει μαζί μέ τά δικά της 22 παιδιά. Ο Ταρζάν άνακηρύσσεται άρχηγός τής όμάδας τών "άδελφών" του πιθήκων.

Ο Ταρζάν δέν θά ξανασυναντήσει άνθρώπινα πλάσματα παρά μόνο όταν θά γίνει ένας νεαρός άντρας καί θά συναντήσει τόν κ. Φιλίπ Nτ' Αρνό, έναν Βέλγο, πού ήγείτο μιάς βρεταννικής έπιστημονικής άποστολής, πού έχει σύσιαστικό έξοντωθεί άπό μιά φυλή πυγμαίων. Ο Ταρζάν παίρνει τόν Nτ' Αρνό στό "βασίλειό" του. Σέ άντάλλαγμα ό Βέλγος τού μαθαίνει νά μιλάει καί νά έπικοινωνεί μέ τούς άνθρώπους. Καί άργότερα ό Nτ' Αρνό θά συνοδεύσει τόν Ταρζάν στήν Σκοτία γιά νά άρεί τήν γή τών προγόνων του καί νά πάρει τήν θέση του σάν έβδομος κόμης τού Γκρήστόουκ, μιά όποστολή, πού ό Ταρζάν βρίσκει δύσκολη νά έπιτελέσει.

Μιλώντας γιά τόν ήρωα τής ταινίας του ό Χιού Χάντσον, λέει:

«Ο Ταρζάν δέν μπορεί νά συμβαδίσει μέ τίς συμβατικότητες τής κοινωνίας καί παραμένει άληθινός μέ τόν έαυτό του καί πραγματικά κύνηγός. Ο Ταρζάν είναι ένα άληθινό πλάσμα φαντασίας, ένας άντρας έλεύθερος άπό τίς άπαιτήσεις τής κοινωνίας, πού βρίσκετσι όμως σέ έπαφή μαζί της μέσω μιάς γυναίκας. Μοιάζει νά είναι ό άνθρωπος παύ άναζητάμε. Καί θέλησα ό Ταρζάν μου νά είναι διχασμένος άνάμεσα στήν κληρονομιά τών προγόνων του καί στήν πρωτόγονη, έπικίνδυνη ζούγκλα».

Οί ήθοποιοί

Ο Χάντσον διάλεξε τόν Κρίστσφερ Λάμπερτ γιά πρωταγωνιστή, έναν γαλλικής καταγωγής Αμερικανό ήθοποιό, πού μεγάλωσε στήν Γενεύη, σπούδασε ατό Παρίσι καί πήρε τόν ρόλο μετά άπό άκρόαση μαζί μέ 49 άλλους. Ο Χάντσον γιά νά τούς δοκιμάσει ήθελε νά τούς πάει στάν ζωολογικό κήπο καί νά τούς κάνει νά μιμηθούν τούς πιθήκους.

Ωστόσο, ό Λάμπερτ, όταν διαλέχτηκε όριστικό γιά τόν ρόλο, στάλθηκε κατά τό πανεπιστήμιο τής Ούάσιγιτον γιά νά μελετήσει τόν τρόπο «άμιλίας» τών χιμπαντζήδων. Κι όκόμη άναγκάσθηκε νά γυμνασθεί λίγο, χωρίς όμως νά σημαίνει ότι θά δούμε έναν Ταρζάν στό στύλ τού Τζόννυ Βαϊαμίλλερ ή τών άλλων. Ο ίδιος ό Λόμπερτ δήλωσε ότι άν τού ζητούσαν νά μοιάσει μέ κείνους, θά παρατούσε τήν ταινία.

Οσο γιά τήν Αντι Μάκ Ντόουελ, πού έπιλέχθηκε γιά τάν ρόλο τής Τζέην, έχει πίσω της μιά καλή καριέρα σάν μοντέλο, έπρόκειτο νά γυρίσει ταινίες μέ τόν Σπήλμπεργκ, άλλά προτίμησε τόν Ταρζάν. Η ίδια δήλωσε ότι όταν ήταν μικρή, της άρεσε νά βλέπει τίς ταινίες τού θασιλιά τής ζούγκλας, χωρίς όμως νά θυμάται τώρα καί πολλά πράγματα.

Τό φίλμ γυρίστηκε έν μέρει στό Καμερούν καί έν μέρει στά στούντιο Ελστρη, στήν Αγγλία. Αλλά ό Χάντσον, γιά νά μπορεί νά προχωρήσει άνετα, έχτισε στήν μέν ζούγκλα τού Καμερούν ένα άγγλικό άριστοκρατικό σπίτι, στό σέ στούντιο μιά άληθινή ζούγκλα, έναν χώρο κάπου 80 μέτρων μήκους μέ όλα τά στοιχεία πού έπειθαν γιά τήν άληθινή φύση. Τό μεγάλο πρόθλημα στό Καμερούν ήταν ή άναμονή τής βροχής, πού ήταν άπαραίτητη γιά όρισμένες σκηνές τού φίλμ. Τέλος ένα μέρος τού φίλμ γυρίστηκε σέ πραγματικά παλάτια τής Σκοτίας, παλιούς πύργους, όπου ύποτίθεται ότι έζησε ό Ταρζάν.

Ετσι ό Χάντσον μεταφέροντας τήν ίστορία του άπό τούς πύργούς τής άριστοκρατίας στήν άχανή ζούγκλα καί πάλι πίσω στήν Σκοτία, δημιουργεί οίγουρα έναν πρωτότυπο Ταρζάν, μονσδικό μέχρι τώρα καί έκκεντρικό. Κατά πόσο τό Γκρήστόουκ θά μείνει τό θασίλειο τού Ταρζάν ή άντίθετα θά τόν τραθήξει ή γητεία τής μαύρης ήπείρου, είναι κάτι πού πιθανότατα θά τό δούμε σέ συνέχειες τής ταινίας αύτής, όπως συνηθίζεται τά τελευταία χρόνια. Αρκεί ή ταινία τού Χάντσον νά άποδειχθεί έπιτυχία καί νά τραθήξι τό κοινό.

Η ελληνική ποίηση

ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΛΗ

Η ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ

Δέν είναι ή πραγματική άνάθαση, ό πόνος.
Κόπας τής άναρρίχησης έπάνω σέ πετρώματα
σκληρά, πανύψηλα καί σέ χιονοστρώματα
λευκότατα, άστραφτερά,
σέ κορυφές γαλάζιες καί μαθιά θουνά.
Μπορώ νά σάς άγγίξω μέ τά χέρια τής άφής
κι άν μ' άποορρίξετε, ύψώματα τής γής θαυμάσια
στήν έξαφνη καταστροφή καί στήν προσπάθεια,
θέ νά καταπνιγεί ή φοθερή φωνή
πού θά σημάνει τήν καταφορά μου.

Εαένα λογαριάζω, άνόθαση φανταστική,
σέ ύψη άόρατα, άόριστα, πάντοτε άγνωστα,
διαφορετικά.
Ανεξερεύνητη, μοναχική όδός πού όδηγεί
πρός τή δική σας διαδρομή
καί ή κλιμάκωσή σας άνήκει μόνο στήν ψυχή.

Εκεί, ή θέληση καί ή έπιμονή δέ φτάνει,
ή άναμονή δέν ξέρει τί προσμένει.
Δέν είνσι ή όρμή πού χρειάζεται,
μονάχα ύποταγή δοσμένη άπό μύχια γνώση.
Τό έπίτευγμα δέν φοίνεται κι ό άνθρωπος
πρίδεος, τό θαύμα τής άγάπης περιμένει.

Γιά νά έπανέλθει μετά τόν σάλο τής άπόλυσης

Απαράδεκτοι όροι της ΕΡΤ στό μαέστρο Κοντογεωργίου

Εκκρεμές παραμένει τό θέμα τής άπόλυσης τού θορειοελλαδίτη μαέστρου Αντώνη Κοντογεωργίου άπό τήν χορωδία τής ΕΡΤ, τήν όποία, κατά γενική όμολογία δημιούργησε, διεύθυνε καί άνέδειξε ό ίδιος μέ πολλούς κόπους. Καί τό θέμα μένει έκκρεμές, παρά τά κάποια δημοσιεύματα γιά δήθεν διευθέτηση τής ύπόθεσης πού σήκωσε τήν κατακραυγή τού μουσικού κόσμου καί τών χορωδών του. Τό θέμα αύτό, καί άπό τήν δημιουργία του, άλλά καί άπό τήν τωρινή του έξέλιξη, πού δέν ύπολείπεται σέ φαιδρότητες καί άθλιότητες άπό τά πρώτα στάδια, δείχνει τήν σήψη τών πολιτιστικών μας πραγμάτων, θεσμών καί άρμοδίων.

Σέ λίγες μέρες, πάντως, τό θέμα θά διευκρινισθεί κι αύτό γιατί άπό τήν μιά μεριά γίνονται κάποιες έπαφές μεταξύ τού άπολυθέντος καλλιτέχνη καί τής διοίκησης της ΕΡΤ, ένώ άπό τήν άλλη μεριά, άν δέν φέρουν άποτέλεσμα οί έπαφές αύτές, έχει όρισθεί δίκη γιά τίς 12 Ιουνίου, όπότε θά άποφασίσει ή δικοσύνη.

Τό ιστορικό

Ολη ή θλιθερή αύτή ίστορία άρχισε τίς μέρες τών Χριστουγέννων 1983, όταν ό Κοντογεωργίου είχε έτοιμάσει μιά συναυλία της χορωδίος τού τρίτου προγράμματος καί λίγο πρίν τήν πραγματοποίησή της, ό ύπεύθυνος τού πρώτου προγράμματος πρόσθεσε, μέ σφραγίδα, στούς όργανωτές της συναυλίας τό Α' πρόγραμμα, πράγμα πού προκάλεσε τίς διαμαρτυρίες τού κ. Κοντογεωργίου πού έθλεπε τήν δουλειά του νά "καπελλώνεται" χωρίς λόγο καί χωρίς δικαίωμα.

Οταν διαμαρτυρήθηκε στόν διευθυντή ραδιοφωνίας Ιόκωθο Καμπανέλλη, ή άπάντηση ήταν νά μήν πραγματοποιηθεί ή... συναυλία. Ετσι ή συνουλία αύτή ματαιώθηκε. Καί σέ λίγες μέρες, στίς άρχές Ιανουαρίου, άπολύθηκε ό μαέστρος Κοντογεωργίου, μέ δικαιολογία ότι δέν πήγε στήν... συναυλία, πού είχε ματαιώσει ό διευθυντής. Δημιουργήθηκε τρομερός σάλος γιά τήν δικτατορική αύτή ένέργεια, μιά άπόλυση χωρίς δικαιολογία, χωρίς κλήση σέ άπολογία, χωρίς άπολογία τού "κατηγορουμένου". Τόσο οί χορωδοί, όσο καί ό μουσικός κόσμος κατέκριναν έντονα τήν άπόλυση τού Κοντογεωργίου καί, παρόλληλα, όλόκληρος ό τύπος, άνεξάρτητα άπό πολιτική τοποθέτηση, άπό τόν «Ριζοσπάστη» μέχρι τήν «Βραδυνή» στηλίτευσαν τήν ένέργεια τών άρμοδίων τής ΕΡΤ.

Κάθετη πτώση τής δραστηριότητας τής χορωδίας τού Γ' προγράμματος

Προσπαθώντας νά διασκεδάσουν τίς δυσαρνεείς έντυπώσεις, κάποιαι μίλησαν όχι γιά άπόλυση, άλλά γιά έξάμηνη παύση. Αλλά αύτό ήταν άπόλυτα ψευδές, άφού ό κ. Κοντογεωργίου κλήθηκε καί είσέπραξε τήν άποζημίωσή του, πράγμα πού γίνεται μόνο σέ περίπτωση άπόλυσης. Οί διαμαρτυρίες συνεχίσθηκαν, άλλά καινούρια θέματα καυτά ήρθαν νά καλύψουν τό θέμα τού μαέστρου τής χορωδίας τού τρίτου προγράμματος, ένώ ή άπόλυση είχε πιά χαρακτηρισθεί παράνομη καί καταχρηστική.

Μέ όρους άπαράδεκτους

Μετά τήν όρκωμοσία τού νέου ύπουργού κ. Πεπονή, τό θέμα άνακινήθηκε καί πάλι άπό τούς έργαζόμενους. Καί έτσι ξανάρχισε ένα καινούριο σήριαλ πόνω στό έπίμαχο θέμα. Κάποιες έφημερίδες έγραψαν ότι έπαναπροσλαμβάνεται ό Κοντογεωργίου στήν ΕΡΤ, άλλες άποκάλυψαν ότι ύπάρχουν όροι καί άλλες μίλησαν γιά «κλουθί» όπου θά κλεισθεί ό Κοντογεωργίου καί δέν θά μπορεί νά άνοίξει τά φτερά του.

Εχοντας στά χέρια μας άντίγραφα τών άποφάσεων τού διοικητικού συμβουλίου τής ΕΡΤ μπορούμε νά πούμε ότι οί όροι πού θέτει ή ΕΡΤ γιά τήν έπάνοδο - έπαναπρόσληψη τού Αντώνη Κοντογεωργίου είναι άκατανόητοι. Νά τί ζητάει τό διοικητικό συμβούλιο τής ΕΡΤ:

1.Νά παραιτηθεί νομίμως άπό τού δικογράφου του καί τού δικαιώματος τής άγωγής πού έχει κάνει στήν ΕΡΤ ό άπολυθείς.

2. Νά έπιστρέψει τό ποσόν τής άποζημίωσης πού έλαθε μετά τήν καταγγελία τής σύμβασης σέ δόσεις καί νά έπαναπροσληφθεί μέ τόν μισθό πού όριζε ή παλιά του σύμβαση. Μέ τήν ίδια άπόφασή της (άπό 27.4.84) ή διοίκηση της ΕΡΤ άνέθετε στόν γενικό διευθυντή νά όρίσει τούς όρους τής συμβάσεως έργασίας.

Καί οί όροι αύτοί γιά τήν έξασφάλιση «άρμονικής συνεργασίας» παραθλέπουν ότι

α. ό Κοντογεωργίου δέν θά είναι διευθυντής τής χορωδίας άλλά προϊστάμενός της πού θά έχει περιορισμένα καλλιτεχνικά δικαιώματα άλλά πολλές διοικητικές

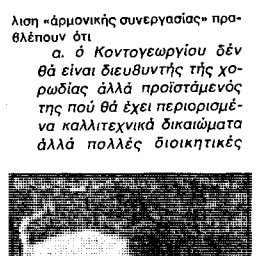

Ο Αντώνης Κοντογεωργίου

ύποχρεώσεις έπόπτου, τηρήσεως άρχείου κλπ.

β. Θά είσηγείται άπλώς θέματα προγραμματισμού σέ προϊσταμένους πού αύτοί θά άποφαζίζουν

γ. δέν θά έχει τήν δυνατότητα νά έπιλέγει τούς χορωδούς.

Εται, λίγο - πολύ, ό Κοντογεωργίου άπό καλλιτέχνης μετατρέπεται σέ διοικητικό προϊστάμενο πού μπορεί καί νά εισακούεται, μπορεί όμως καί όχι. Αν σκεφτεί ότι ή χορωδία αύτή έφτασε σέ ζηλευτό σημείο άκριθώς γιατί ό Κοντογεωργίου είχε τήν δυνατότητα νά άναπτύσει καλλιτεχνικές πρωτοθουλίες καταλαθαίνει κανείς τί σημαίνουν όλα τά παραπάνω.

Αλλά καί πέρα άπό αύτό, πώς είναι δυνατόν νά άπολύεται ένας έργαζόμενος, νά παίρνει άποζημίωση, νά τού γίνεται νέα πρόσληψη καί νά καλείται νά δώσει πίσω τήν άποζημίωση πού πήρε νόμιμα. Η έπιστροφή τής άποζημίωσης θά μπορούσε νά γίνει άν ή άπόλυση μετατρεπόταν σέ παύση καί συνεχιζόταν ή ίδια σύμβαση. Καί τί γίνανται οί άποδοχές τών 5-6 μηνών παύ έχουν μεσολαθήσει;

Κι άκόμη πώς είναι δυνατόν, είδικά γιά τόν Αντώνη Κοντογεωργίου, νά τού τίθενται στήν αύμεσή του είδικαί όραι καί νά μήν ίσχύει ό ένιαίος τύπος τών συμβολαίων παύ ίσχύει γιά όλους τούς έργαζόμενους της ΕΡΤ;

Καί, τέλος, πώς είναι δυνατόν νά ζητόει στίς καλλιτεχνικές του είσηγήσεις τήν έγκριση τών προϊσταμένων του, οί όποίοι, άπό άποψη μουσικής κατάρτισης καί τυπικών προσόντων δέν έχουν τά δικά του διπλώματα;

Ο Αντώνης Κοντογεωργίου είναι ό μόνας (μαζί μέ τόν κ. Βύρωνα Φιδετζή, παύ κι αύτός κλήθηκε σέ άπολογία μέ τό έρώτημα τής άπόλυσης) άπό τά μουσικά στελέχη τής ΕΡΤ 1 πού διαθέτει δύα μάστερς άνωτάτων σχολών μουσικής, τού Μονόχου καί τής Βιέννης. Είναι άλήθεια ότι αύτοί στούς όποίους θά εισηγείται ή έχουν τά κατώτερα έλληνικά πτυχία ή δέν έχουν κονένα άπολύτως πτυχίο μουσικών σπουδών;

Εργο - συγκρίσεις

Θά πείτε: ούδείς άναντικατάστατος. Λέγεται συχνά αύτό, άλλά δέν θά μπορούσε νά τό θεθαιώσει κανείς μέ πολλή σιγουριά. Στήν περίπτωση, μάλιστα, τού Αντώνη Κοντογεωργίου θά μπορούσε νά θεθαιώσει κανείς τό άντίθετο, μιά καί ή δική του δραστηριότητα καί προσφορά ήταν, όμολογουμένως, πολύ μεγάλη, ένώ άκολούθησε μιά άπρξίο χαρακτηριστική, μέ παράλληλη αύξηση τών δαπανών.

Στά τρία τελευταία χρόνια (1961, 1982 καί 1983) ή χορωδία τού τρίτου προγράμματος ξεκίνησε μέ 15 περίπου συναυλίες τόν χρόνο, έξω άπό τήν Αθήνα (συμθάλοντας στήν πολιτιστική άποκέντρωση) καί έφτασε πέρυσι τίς 26. Στόν τελευταίο αύτό χρόνο έγιναν έπίσης 64 έκπομπές, παρουσιάστηκαν σ' αύτές περίπου 150 έλληνικά έργα καί τό συνολικό κόστος γιά τίς 26 αύτές συναυλίες (πού τά 75% έγιναν στήν έπαρχία) ήταν 16.750.000 δραχμές.

Μέ τήν έναρξη τού 1964, καί τήν άπομάκρυνση θέθεια τού κ. Κοντογεωργίου ή δραστηριότητα έπεσε κατακόρυφα. Γιά νά είναι ή σύγκριση σαφέστερη καί δικαιότερη, ός δούμε τί έγινε τό πρώτο τετράμηνο τού 1983 καί τί τό πρώτο τετράμηνο τού τρέχοντος έτους, χωρίς τόν Κοντογεωργίου.

Λοιπόν, στό πρώτο τετράμηνο τού 1983 είχαν γίνει 12 συναυλίες, φέτος στό τετράμηνο έγινε μία συναυλία καί μόνη, οί έκπομπές της χορωδίας τού τρίτου προγράμματος στό ίδιο διάστημα τού 1983 ήταν 21, έφέτος μόνο 5, τά έλληνικά έργα πού έκτελέστηκαν τό 1983 ήταν 50, τό 1984 άντίστοιχα ήταν μόνο έξι. Καί τό κόστος, γιά τό τετράμηνο τού 1983 ήταν 5.580.000, γιά τό τετράμηνο τού 1984 έφθασε τά 7.600.000 δραχμές. Δηλαδή μέ πολύ μικρότερη δραστηριότητα είχαμε μεγαλύτερη δαπάνη.

Αλλά ύπάρχει καί ένα πολύ πιό έντυπωσιακό στοιχείο, τό έξής: στό διάστημα τού Ιανουαρίου - Απριλίου 1984 έγινε, όπως γράψαμε, μία συναυλία μόνο. Η συναυλία, λοιπόν, αύτή στοίχισε 7.600.000 δραχμές, δηλαδή περίπου τά 45% τών όσων στοίχισε όλη ή δραστηριότητα της χορωδίας σ' όλόκληρο τό 1983. Είναι, πραγματικά, έξωφρενικό. Καί μαθαίνει κανείς ότι δόθηκαν 120.000 δραχμές γιά νά μεταφραστεί μιάμιση σελίδα κειμένου.

Θά ήτον πολύ ένδιαφέρον άν άνακοίνωνε ή ΕΡΤ πόσα δαπανά σήμερα γιά τήν χορωδία καί ποιές είναι οί δραστηριότητές της. Είναι φανερό ότι παλλά δέν πήγαν καλά στό θέμα Κοντογεωργίου. Ούτε οί νόμμμες διαδικασίες τηρήθηκαν, σύτε τώρα έπικρατεί καλή θέληση διευθέτησης τού θέματος, ούτε είχαμε θελτίωση τού έργου τής χορωδίας. Εγιναν άκριθώς τά άντίθετα. Καί όλα αύτά, θέθαια, καλείται νά τά πληρώσει ό έλληνικός λαός καί μέ τά χρήματά του καί μέ τόν θιασμό τών δημοκρατικών αίσθημάτων του γιά δικαιοσύνη καί άμερόληπτη άντιμετώπιση τών άνθρώπων καί τών θεμάτων τής διανόησης καί τής τέχνης.

φωνουν τά όσα καλά είχαν γίνει (έστω καί λίγα) κι ότι γίνονται κι άλλα στραθά. Ακόμη καί ή πρόσφατη δήλωσή της πώς πρέπει νά προθληθούν στό έξωτερικό όρισμένα άτομα καί κυρίως αύτοί πού έχουν ήδη θραθευθεί καί μεταφραστεί, όπως ό Σεφέρης, ό Ελύτης, ό Ρίτσος, ό Ταίρκας, δείχνει πόοο λάθος θλέπει τά πράγματα ή κ. Μερκούρη. Πρώτον, γιατί αύτοί είναι πιά γνωστοί καί μεταφρασμένοι καί θραθευμένοι (παρένθεση: θαρέθηκα νά θλέπω κάθε μέρα σχεδόν τόν Ρίτσο φωτογραφία στίς έφημερίδες, ίδίως μία, τό ίδιο καί τήν καθ' όλα σεθαστή Ελλη Αλεξίου). Δεύτερον, είναι σφάλμα νά δείχνει ή Ελλάδα πώς όλο της τό πνευματικό δυναμικό, οί ποιητές της καί οί πεζογράφοι της, είναι τρείς - τέσσερις κι άπ' αύτούς οί μισοί πεθαμένοι. Τό άντίθετο πρέπει νά δειχθεί καί νά άποδειχθεί. Καί τό 'παμε πολλές φορές, χρειάζεται, γιά νά γίνει αύτό, ή έκδοση ένός τακτικού μηνιαίου περιοδικού στήν άγγλική, γαλλική, γερμανική πού θά περιλαμθάνει μεταφράσεις έργων όλων τών άξιων λογοτεχνών καί θά στέλνεται σ' όλον τόν κόσμο, σέ πανεπιστήμια, θιθλιοθήκες, πολιτιστικούς όργανισμούς, τύπο κλπ. Αύτό τό κόνουν σήμερα μέχρι καί οί Αλθανοί, ένώ οί άλλοι Βαλκάνιοι τό έκμεταλλεύονται άπό δεκαετίες. Προθόλλουν μέσα σέ θαυμάσια περιοδικό όλα τους τά έπιτεύγματα καί μαζί μ' αύτά καί τά καλλιτεχνικά καί τά λογοτεχνικά τους. Δέν ψάχνουν νά ένημερωθούν οί άρμόδιοι;

Εγκαίρως

Μπαίνουμε αίσίως στόν Ιούνιο καί καμιά έπίσημη άνακοίνωση γιά τίς έφετινές «Γιορτές άνοιχτού θεάτρου», γιά συμμετοχές, πρόγραμμο, έργα, ήμερομηνίες. Γιατί τόση μυστικότητα άπό τούς όργανωτές; Βέθαια, σ' αύτόν τόν τόπιο της προχειρότητας τίποτε δέν έκπλήσσει, άκόμη κι όταν ό δήμος ξεχνάει ότι ύποσχέθηκε έγκαιρο προγραμματισμό γιά τό 1964. Νά ρωτήσουμε άκόμη μιά φορά γιά τά «Δημήτρια 84»; Μά αύτά θά γίνουν στόν ... μακρινό Οκτώθριο. Καί οί δημοτικές άρχές, όποιες κι άν ήταν καί είναι, θυμίζουν διαφήμιση μπίρας: ίδια γεύση.

Κουτσούρεμα

Δέν προλάθαμε νά χαρούμε κι ήρθε ή πρώτη ψυχρολουσία. Η σχολή καλών τεχνών δέν είναι καί «έφαρμοσμένων», λέει ό ύπουργός παιδείας. Καί θά άλλάξει όλόκληρο προεδρικό διάταγμα. Αλλά, γιατί; Τί ήταν αύτό πού δέν σκέφτηκαν οί άρμόδιοι (μήνες καί μήνες τό θασάνιζαν τό θέμα) καί τώρα κάνουν «πισωγύρισμα»; Οπως καί νά 'χει τό πράγμα, ή Θεσσαλονίκη, παύ πίστευε ότι έχει άνάγκη, όχι μόνο αύτή άλλά όλη ή Ελλάδα, τήν σχολή καί έφαρμοσμένων τεχνών, πού θά έδινε άλλωστε ένα δικό της πρόσωπο σ' αύτή τή σχολή, θιάστηκε νά χαρεί. Ας έλπίσουμε ότι δέν θά κοπεί καί τό σκέτο «καλών τεχνών».

Αμ, τί νόμισε

Αστραψε καί θρόντησε ό Χάρρυ Κλών μέ τίς άπαγορεύσεις πού τού θάζουν στήν τηλεόραση καί στό ραδιόφωνο. Αμ, τί νόμισε; Πήρε κι αύτός τώρα μιά γεύση όπό τό πώς καταλαθαίνουμε στήν Ελλάδα τήν κριτική τών κρατούντων, όποιοι κι άν είναι αύτοί. Αλλά ύπάρχουν καί χειρότερα (καί δέν έννοούμε, θέθαια, τό ποδόσφαιρο), χειρότερα μαντρώματα καί φιμώματα.